

LBRIS

We know
books

GREG JENNER

ÎNTREABĂ UN ISTORIC

**50 DE RĂSPUNSURI
SURPRINZĂTOARE**

**despre lucruri pe care
ai vrut întotdeauna să le cunoști**

Traducere din limba engleză
MIRUNA ANDRIESCU

LITERA
București

CUPRINS

Introducere 13

Capitolul 1. ADEVĂR SAU FICȚIUNE?

1. Anne Boleyn avea trei mameloane? Profesorul meu de istorie mi-a spus că acest fapt a fost folosit la procesul ei ca dovadă că era vrăjitoare. 17
Întrebare adresată de MH-B
2. Este adevărat că un papă a fost judecat după ce murise? .. 23
Întrebare adresată de Steph
3. Care a fost cel mai bogat om din lume și cum și-a dobândit averea? 27
Întrebare adresată de Nana Poku
4. V-ați săturat să tot auziți că „Atlantida este dovada că extraterestrii există“? 34
Întrebare anonimă

Capitolul 2. ORIGINI ȘI ÎNCEPUTURI

5. Când a fost scrisă prima carte de glume?
Avea poante bune? 43
Întrebare adresată de John
6. Când a fost prima zi de luni? 49
Întrebare adresată de Thomas

7. Cum a fost primită generația Windrush la sosirea în Marea Britanie? 56
Întrebare adresată de Marsha
8. Când au început oamenii să-și sărbătorească sau măcar să-și țină minte ziua de naștere? 64
Întrebare adresată de Anna

Capitolul 3. SĂNĂTATE ȘI MEDICINĂ

9. Cum se descurcau femeile la menstruație înainte de secolul XX? 69
Întrebare adresată de Ally
10. Rinita alergică a fost mereu o alergie sau suferim din cauza ei doar acum, când locuim în orașe? 77
Întrebare anonimă
11. Europeanii chiar mâncau prafuri de mumie? 82
Întrebare adresată de Katie
12. Care este cea mai ciudată (și aparent incredibilă) procedură medicală care s-a dovedit eficientă din punct de vedere medical? 87
Întrebare adresată de Paul
13. În afară de epoca modernă, în ce perioadă din istorie am fi fost cel mai bine pregătiți să facem față unui virus care ne-ar fi transformat în zombi? 93
Întrebare adresată de Alex

Capitolul 4. MÂNCARE

14. Cine a fost primul vegetarian? 101
Întrebare adresată de Lev
15. Cât de vechi este curryul? 106
Întrebare anonimă
16. Cum a apărut gătitul? Cum s-a gândit cineva să facă pâine sau brânză ori să separe albușurile și să le bată până se întăresc? Dar, și mai important, cine a inventat bezeaua și de ce? 113
Întrebare adresată de Alex

17. Cum au descoperit primii oameni cum să prepare pâine? 119
Întrebare adresată de Imelda

Capitolul 5. ISTORIOGRAFIE

18. Sunt zoolog și îmi plac dinozaurii, MULT, însă sunt animale „preistorice”. Așadar când a început „istoria”? 125
Întrebare adresată de Chris
19. Cine denumește perioadele istorice? Cum ne vor numi viitorii istorici, dacă denumirea „elisabetan” desemnează deja altă epocă? 131
Întrebare adresată de Alison
20. Care sunt unele dintre cele mai importante „texte dispărute” din istorie, despre care știm că au existat, dar care nu s-au păstrat? 140
Întrebare adresată de Daniel
21. Care este întrebarea ta preferată de tipul „Ce-ar fi dacă...?” referitoare la istorie? 147
Întrebare adresată de Dave

Capitolul 6. ANIMALE ȘI NATURĂ

22. De ce este diavolul reprezentat de un țap? 155
Întrebare adresată de Olivia
23. Când și de ce am început să ținem hamsteri ca animale de companie? 160
Întrebare adresată de Juliet
24. Câtă balebă și urină de cal se producea zilnic în Londra în timpul domniei lui Henric al VIII-lea și ce se făcea cu toate acestea? 165
Întrebare adresată de Donny, Trill și Katherine
25. Când și unde au fost vândute prima oară semințe la pachet și de către cine? Ce foloseau oamenii înainte? 172
Întrebare adresată de Charlotte

26. Există în istorie copaci care au avut un rol important sau povești amuzante despre copaci? 178
Întrebare adresată de Ruby

Capitolul 7. MODĂ ȘI FRUMUSEȚE

27. Care sunt unele dintre cele mai ciudate calități considerate vreodată dovezi de mare frumusețe și de ce? 187
Întrebare adresată de Micah
28. De ce statuile grecești au penisuri mici? 192
Întrebare anonimă
29. Când au devenit pantofii cu toc o modă și de ce îi poartă mai ales femeile? 198
Întrebare adresată de Margaret
30. Ce tratament de frumusețe a devenit cel mai periculos sau letal? 202
Întrebare adresată de James

Capitolul 8. IDEI ȘI TEHNOLOGIE

31. Cine a inventat matematica? 209
Întrebare adresată de Alex
32. Când au fost inventate oglinzile? Oamenii știau cum arată înainte să fie inventate? 215
Întrebare adresată de Juliet
33. Cine s-a gândit prima dată să meargă pe Lună sau pe altă planetă? Avea idee cum să facă asta? 220
Întrebare adresată de Dan
34. Cum ne putem da seama că primele unelte din Epoca Pietrei sunt de fapt unelte, și nu doar pietre? 225
Întrebare adresată de Daniel

Capitolul 9. NAȚIUNI ȘI IMPERII

35. China este imensă. Dacă împăratul murea sau era adoptată o lege nouă, cât dura până ajungea vestea la toată lumea? 231
Întrebare anonimă

36. Genghis-Han planta copaci oriunde mergea? 237
Întrebare adresată de Katie
37. De unde vine numele Italiei? 241
Întrebare anonimă
38. Cum au fost stabilite granițele moderne
ale națiunilor africane? 246
Întrebare adresată de Donald

Capitolul 10. RĂZBOAIE ȘI BĂTĂLII

39. De ce venera populația Ashanti un scaun de aur? 257
Întrebare adresată de Nana Poku
40. De ce sunt reprezentate atât de multe penisuri pe Tapiseria
de la Bayeux, deși majoritatea sunt de cai? Dacă a fost
brodată de femei, cu siguranță a stârnit câteva hohote! .. 261
Întrebare adresată de Pat
41. Care este cea mai renumită bătălie, dar cu cele mai puține
consecințe, care a intrat în conștiința publică? 265
Întrebare adresată de Iain
42. O întrebare din copilărie la care nu am primit niciodată
un răspuns satisfăcător: ce făceau cavalerii în armură
completă când trebuiau să meargă la toaletă? 272
Întrebare adresată de Peter

Capitolul 11. LIMBAJ ȘI COMUNICARE

43. Când a fost folosit prima oară limbajul semnelor în Marea
Britanie și când a fost creată prima proteză auditivă? .. 275
Întrebare adresată de Danalar
44. Cum comunicau între ele regatele de pe continente
diferite? Existau translatori? 283
Întrebare adresată de Thomas
45. De unde provin numele locurilor în alte limbi?
De exemplu, Londra versus Londres, Munich
versus München – există un sistem oficial? 290
Întrebare adresată de Georgia

46. De unde știm cum sunau accentele și limbile vorbite în trecut? 296
Întrebare adresată de Kat

Capitolul 12. ISTORIA ÎN CULTURA POPULARĂ

47. Ce filme istorice populare sunt cel mai aproape de adevăr? Vă enervați când știți că au prezentat ceva cu totul greșit? 303
Întrebare adresată de Chloe
48. Ce detalii despre Epoca Pietrei din *Familia Flintstone* sunt corecte? 311
Întrebare anonimă
49. De ce ne interesează atât de mult dinastia Tudorilor din Anglia? 317
Întrebare adresată de Nick
50. Ce oameni din istorie ați angaja pentru un jaf în stil *Ocean's Eleven*? 325
Întrebare anonimă
- Mulțumiri* 333
- Lecturi recomandate* 337

CAPITOLUL 1

ADEVĂR SAU FICȚIUNE?

- 1. Anne Boleyn avea trei mameloane? Profesorul meu de istorie mi-a spus că acest fapt a fost folosit la procesul ei ca dovadă că era vrăjitoare.**

Întrebare adresată de MH-B

Cred că mi se pun mai multe întrebări despre Anne Boleyn decât despre oricare altă persoană. Se numără printre cele mai cunoscute femei din istoria britanică, fiind una dintre cele șase soții ale lui Henric al VIII-lea și prima care a fost executată. De cinci secole, ascensiunea ei treptată, urmată de o prăbușire bruscă, constituie o poveste fascinantă. Fiecare nouă generație de scriitori vrea să mai pună gaz pe flăcările nimicitoare ale notorietății ei. MH-B, mă tem că profesorul tău s-a lăsat influențat de vreo idee dubios de modernă.

Având experiența emisiunilor de radio, știu că Boleyn este aur curat pentru audiență; scriu asta în noiembrie 2020 și doar în ultimele 12 luni au apărut trei documentare TV importante despre ea, dintre care două difuzate de același canal – care tocmai a anunțat că la anul va difuza o a treia

docudramă cu același subiect. Suntem o națiune obsedată, după cum demonstrează doctorul Stephanie Russo în excelenta sa carte, *The Afterlife of Anne Boleyn: Representations of Anne Boleyn in Fiction and on the Screen*, care evocă toate modurile în care a fost reinterpretată de-a lungul secolelor.

Problema este că foarte multe dintre lucrurile care ne plac la povestea lui Anne Boleyn sunt fie absurdități nefondate, fie dezinformări politizate, menite să-i distrugă reputația pe parcursul procesului de trădare care i-a fost înscenat. În pofida a nenumărate biografii, romane, seriale TV dramatice, filme și documentare, adevărata femeie rămâne ciudat de misterioasă și se pot argumenta cu ușurință ipoteze contrare, că a fost fie o victimă nefericită, îngenuncheată de bărbați puternici, fie o femeie fatală vicleană, care a primit ceea ce merita. Putem spune cu certitudine însă că în nici un moment din viața ei nu a fost acuzată de vrăjitorie sau că ar fi avut trei mameloane.

Aceste zvonuri neîntemeiate se bazează pe poveștile răutăcioase răspândite la vreo 50 de ani după moartea ei de preotul catolic rebel Nicholas Sander. Acesta o ura pe regina protestantă Elisabeta I, iar Anne era mama Elisabetei; atacând-o pe una dintre ele, îi diminua prestigiul celeilalte. Sander era copil când un călău francez a decapitat-o pe Anne, în 1536, dar ca adult și-a dus viața de catolic exilat la Roma, Madrid și în Irlanda, făcând tot posibilul pentru a incita la revolte și pentru a submina integritatea monarhică a Elisabetei. Cartea lui, *Of the Origin and Progression of the English Schism*, a fost retipărită regulat începând cu 1586; înainte de 1700 existaseră cel puțin 15 ediții, iar astfel de scrieri au influențat scriitorii europeni care îi antipatizau pe englezii protestanți. Cum afirmă tranșant scriitorul Peter Heylin din secolul al XVII-lea, ar fi trebuit să-l cheme mai degrabă Nicholas Slander¹.

¹ „Calomnie“ (n.tr.)

Potrivit lui Sander, Anne Boleyn era „destul de înaltă, cu părul negru și fața ovală cu ten palid, de parcă suferea de icter. De sub buza de sus i se ițea un dinte, iar la mâna dreaptă avea șase degete. Sub bărbie avea o gâlmă mare [un chist umflat sau un furuncul] și, ca să-i ascundă hidoșenia, purta o rochie cu guler înalt, care îi acoperea gâtul... Era grațioasă, avea gura frumoasă, se pricepea să se facă plăcută, cânta cu pricepere la lăută și era o dansatoare talentată.” Pe scurt, Sander susține că, deși Anne Boleyn avea șarmul și grația unei femei frumoase, pe lângă ea, dacă McPhee părea Miss Univers.

De unde avea aceste informații dacă nu o văzuse nicio dată? Gâlma de la gâtul ei apare într-o serie de surse rău-intenționate din acea perioadă, inclusiv în scrisorile trimise în Belgia de către un diplomat bârfitor, iar zvonul a fost reluat mai târziu, însă avem motive destul de întemeiate să privim cu neîncredere astfel de afirmații. Deși se străduise mult timp să-l cucerească pe regele Henric al VIII-lea, Anne Boleyn nu era considerată de fapt cea mai atrăgătoare femeie de la curte; farmecele ei țineau mai degrabă de sfera mentală și personală decât de fizic, dar nu era nici neatrăgătoare. Orice afirmație despre diformități fizice este probabil o exagerare sau chiar pură invenție.

În privința celui de-al șaselea deget, acum o „realitate” standard în multe romane și site-uri care îi sunt dedicate, această informație pare să provină dintr-un comentariu al lui George Wyatt, făcut tot la câteva decenii după moartea lui Anne. El scrie: „Într-adevăr, într-o parte a unghiei unuia dintre degetele ei a fost observat ceva ce aducea cu o altă unghie, atât de mică însă, spuneau cei care au văzut-o, încât era asemeni unui cusur pe care Creatorul îl îngăduie pentru a spori grația mâinii și pe care, cu vârful unuia dintre celelalte degete, o putea ascunde de obicei, fără să-i

dăuneze nicidecum“. Hmm, înseamnă că nu era chiar un al șaselea deget, ci un mic neg.

Observați că nu se menționează un al treilea mame-lon, pisici negre sau cazane în clocot și ai crede că astfel de zvonuri sinistre ar fi ajuns cu repeziciune în dovezile prezentate la proces contra lui Anne de prim-ministrul regelui Henric, Thomas Cromwell. Așadar ea nu a fost acuzată de vrăjitorie sau de venerarea diavolului, ci mai degrabă de infracțiunile mult mai simple de trădare, incest și adulter. Se presupune că se culca, cu regularitate, cu cinci bărbați: Henry Norris, William Brereton, Francis Weston, un muzician pe nume Mark Smeaton și – faptul cel mai scandalos – cu propriul frate, George Boleyn.

Doar Smeaton a recunoscut învinuirile, iar mărturisirea lui este îndoielnică, fiind obținută prin tortură brutală. Ceilalți și-au susținut nevinovăția, la fel ca Anne, dar adulterul nu era o ofensă capitală; nici măcar regele Henric nu putea să-și execute soția fiindcă se presupunea că l-ar fi înșelat. Cromwell avea nevoie de ceva mai scandalos, așa că a insistat asupra presupusei infracțiuni de trădare propriu-zisă, susținând că Anne plănuia să-l înșele pe rege și să se căsătorească cu unul dintre amanții ei. Doi ani mai târziu, regele Henric a adoptat o lege prin care proclama drept trădare simpla menționare a posibilității morții sale într-o discuție. Chiar dacă ea nu ar fi încercat să-i grăbească moartea, este plauzibil ca astfel să fi fost prinsă pe picior greșit.

Procesul s-a încheiat cu o concluzie evidentă – istoricii remarcă adesea că Henric trimisese deja după călăul francez, înainte ca Anne să știe că va fi judecată – și toți cei șase acuzați au fost executați pe loc, cu o grabă nemiloasă. Este o poveste extraordinară despre intrigile și politica brutală de la curte, dar lipsită de orice nuanțe magice sau vrăjitoarești.

Simplul adevăr este că, în secolul al XVI-lea, criticile aduse lui Anne au fost de natură sexuală; a fost atacată

din diverse părți, adesea de către ambasadori străini, fiind considerată o seducătoare promiscuă, sordidă, care ar fi folosit – sugerau aceștia – elixire și poțiuni de amor pentru a-l face pe Henric să se îndrăgostească de ea. Se pare că Henric însuși ar fi spus mândros că fusese victima vrăjilor, farmecelor și a *sortileges*¹ –, dar acest bărbat țipa că fusese păcălit să se căsătorească cu cine nu trebuia, nu că ea era în căldășie cu diavolul. Diverși romancierii și biografi au jonglat cu aceste afirmații nefondate încă de atunci, întrebându-se dacă acuzațiile că ar fi folosit „farmece” și „incantații” ne-ar putea conduce spre acuzația mai sinistră de magie neagră sau de venerare a diavolului. Documentele referitoare la proces indică altceva – Cromwell și jurații săi nu dădeau doi bani pe așa ceva și căutau cu disperare absolut orice pretext pentru a o ucide.

Detaliile despre vrăjitorie sunt mai degrabă o invenție de secol XX, introduse prima oară în anii 1920 de antropologul Margaret Murray, care a susținut că Anne Boleyn, Ioana d'Arc și alte câteva femei remarcabile din istorie aparținuseră de fapt unui cult păgân străvechi, secret. Desigur, asta era o mare prostie. Pe istoricii vlăguși care încearcă să se lupte cu istoria prezentată greșit nu i-a ajutat faptul că în filmele *Harry Potter*, extrem de populare, pe un perete al castelului Hogwarts era un portret al lui Anne. Sincer, dacă ea ar fi absolvit o astfel de instituție de învățământ ilustră, Anne ar fi putut face o vrajă îndrăzneată *Expelliarmus* asupra sabiei călăului, înainte de a fi scoasă din Turn.

Este ușor să observăm cum a apărut această imagine a lui Anne vrăjitoarea; dacă în cultura populară se apreciază mult poveștile cu vrăjitoare – de la cotoroașele cu pielea

¹ Aflăm asta de la un ambasador bârfitor care nici măcar nu vorbea engleza și care nu a menționat numele sursei sale, deci nu este chiar o dovadă incontestabilă.

verzuie care trăncănesc la adolescente goth cu pielea ca fildeșul, cu baghete magice –, una dintre cele mai influente tradiții în studiile feministe din secolul XX a fost explicația Vânătorii de vrăjitoare din Europa, între 1540 și 1700, drept o inițiativă misogină menită să zdrobească puterea feminină. Aceasta se potrivește bine cu ipoteza că Thomas Cromwell a fost cel care a pus la cale distrugerea lui Anne, folosindu-se de minciuni pentru a înlătura o regină băgăcioasă, care avea prea multe opinii femeiești. Voi reformula însă mai clar: într-un proces pe care îl putem considera pe bună dreptate o vânătoare politică de vrăjitoare, într-o perioadă renumită pentru vânătorile de vrăjitoare *autentice*, Anne Boleyn nu a fost judecată pentru vrăjitorie. Cuvântul acesta nu a fost pomenit nici măcar o dată.

Deși Anne Boleyn nu avea al treilea mamelon, ideea că așa ceva ar putea fi sinistru provine într-adevăr din Evul Mediu; în secolul al XVII-lea era interpretat uneori drept semnul diavolului pe un trup, indiciu că o femeie sau un bărbat (da, și bărbații puteau fi vrăjitori!) era în cărdășie cu forțele întunericului. Se presupunea că o vrăjitoare îi putea da să sugă animalului ei demonic, presupus adesea a fi o pisică neagră, de la acest al treilea sân. Probabil de aici derivă expresia „rece ca sfârcul unei vrăjitoare“, fiindcă se presupunea că sânul din care sugea ceva malefic era lipsit de căldură maternă. În ce mă privește, consider aceasta o dovadă că Satana îmi împărtășește pasiunea pentru înghețată, așa că îmi devine mai simpatic.

În concluzie, MH-B, mă tem că profesorul tău a confundat realitatea cu ficțiunea, ceea ce este destul de ușor în cazul unui personaj ca Anne Boleyn, despre care circulă atâtea zvonuri; dar, să fie clar, ea nu avea trei mameloane, șase degete sau cinci amanți; povestea ei adevărată e destul de interesantă în sine. Presupun însă că autorii caută mereu o perspectivă inedită. O știam deja pe Anne Boleyn în ipostaza

de vrăjitoare, iar în 2010 a devenit o regină-vampir într-un roman scris de S. Cinsarae, așa că e doar o chestiune de timp până când va deveni un robot extraterestru dornic să distrugă Pământul. Sincer, dacă l-a avut drept soț pe Henric al VIII-lea, cine ar putea s-o învinuiască?

2. Este adevărat că un papă a fost judecat după ce murise?

Întrebare adresată de Steph

Ei bine, Steph, răspunsul scurt este da. Răspunsul pe larg?
LA NAIBA, BINEÎNȚELES CĂ DA!

Dă-mi voie să te conduc și să-ți urez bun-venit în haosul secolului al IX-lea. În aparență, a fost o perioadă strălucită, glorioasă pentru Europa Occidentală – puternicul împărat Carol cel Mare domina noul său imperiu franc, Anglia se bucura de talentele reformatoare ale lui Alfred cel Mare, iar bibliotecile și mănăstirile se remarcă printr-o înflorire intelectuală. Totuși tot atunci a fost pârjolit totul. Dinspre nord, vikingii inițiau raiduri pe fluvii și pe mări – au atacat Parisul în 845 d.Hr., apoi au năvălit în Yorkshire, în anii 860. În sud, o puternică armată arabă a jefuit Roma în 846 d.Hr. În est, maghiarii au așteptat până în anii 890, apoi au dat năvală spre vest din Ungaria, ajungând tocmai până în Bavaria.

În acest vârtej trebuie să adăugăm papalitatea. Fiind conducători ai Bisericii, la nivel politic și teologic, papii trebuiau să fie forțe stabilizatoare, dar s-au dovedit a fi exact contrariul. Într-adevăr, dacă secolul al IX-lea a fost rău, în secolul al X-lea lucrurile au luat-o razna de tot. Cea mai mare problemă a fost că numeroși papi au fost absolut incapabili să rămână în viață. După cum a arătat istoricul Donald E. Wilkes Jr., între 872 și 965 d.Hr. s-au succedat 24 de papi. A fost destul de grav, însă perioada 896–904 d.Hr. a fost un joc disperat de-a „scaunele muzicale” în care un număr

ului de NOUĂ papi au fost la cârma Bisericii în doar opt ani. Gândiți-vă că în tot secolul XX au fost nouă papi!

Poate că vă întrebați dacă această succesiune rapidă a fost pur și simplu ghinion, din cauza deselor epidemii de ciumă ori a abundenței de grăsimi trans care blocau arterele, în bucătăria papală? Nu, din păcate. De-a lungul acestui secol haotic, șapte dintre cei 24 de papi nu au fost nevolnici cu inima slabă, ci oameni sănătoși, asasinați de rivalii lor. Da, politica papală din perioada aceasta a fost necruțătoare și brutală, determinându-i pe istorici să o numească „nadirul papalității“.

Principala cauză a haosului din secolul al X-lea a fost lupta pentru putere dintre familiile rivale, cele mai importante dintre ele fiind cele ale conților de Tusculum, cunoscuți, de asemenea, și ca familia Teofilact, un nume mai greu de pronunțat. Au dobândit influență în 904 d.Hr., când Marozia – fiica adolescentă a contelui Teofilact – a devenit amanta minoră a papei Sergiu al III-lea, care a ordonat uciderea prin strangulare a doi dintre predecesorii săi. Ce om simpatic: ucigaș și pervers! Vom mai vorbi despre el mai târziu.

Pentru unii istorici, situația a luat-o cu totul razna odată cu Sergiu al III-lea; nu în ultimul rând fiindcă Marozia i-a făcut un fiu nelegitim pe care l-a numit apoi succesorul său. Este lesne de înțeles de ce istoricul Eamon Duffy a descris această perioadă din istoria papalității ca fiind una în care „tronul Sfântului Petru a devenit trofeul tiranilor și al briganzilor, un tron întinat de fluxuri crunte de crime și de imoralitate... un mijloc de a accede la dominația locală, pentru care oamenii erau gata să violeze, să ucidă și să fure“. Cu șapte ani înainte de această criză rușinoasă, papa Ștefan al VI-lea coborâse deja ștacheta la înălțimea gleznei, cu renumitul său „Sinod al Cadavrului“, când – după

cum a formulat Steph, care a pus întrebarea – un papă deja mort chiar a fost judecat.

În ianuarie 897, după ce fusese papă doar câteva luni, papa Ștefan a ordonat ca trupul neînsuflețit (*cadaver*) al unui papă anterior, numit Formosus, să fie scos din mormânt și judecat pentru diverse infracțiuni, la o întrunire specială a conciliului (*synod*). Formosus înseamnă „chipeș” în limba latină, dar un trup uman în putrefacție, scos din mormânt, îmbrăcat în veșminte papale și pus pe un jilt pentru a fi interogat nu era nicidecum arătos.

Da, a fost un proces-spectacol care depășește parodia, fiindcă decedatul chiar a fost interogat. Deloc surprinzător, nu a avut multe de spus în apărarea lui; în schimb, un cleric adolescent stătea în spatele trupului în descompunere și juca rolul bizar al ventrilocului, respectiv al avocatului apărării, în timp ce papa Ștefan striga acuzații către grămada de carne și oase. La eveniment a luat parte și Sergiu, care pe atunci era încă episcop.

Se înțelege de la sine că Formosus a fost găsit vinovat de infracțiunile pe care le scornise Ștefan. A fost dezbrăcat de hainele papale și i s-au smuls trei degete – cele cu care binecuvânta oamenii. A fost îngropat apoi într-un mormânt oarecare. Se pare că Ștefan a regretat repede decizia sa, temându-se poate că Formosus va fi dezgropat de susținătorii săi și că oasele îi vor fi transformate în relicve sfinte. S-a dat un nou ordin ca Formosus să fie dezgropat și aruncat în fluviul Tibru. Se pare că planul acesta a eșuat – un călugăr sau un pescar l-a scos pe Formosus din apă. Ghinion, Ștefane!

L-au urmărit apoi ghinioane și mai mari. Prin acest comportament bizar, Ștefan se făcuse de răs atât pe sine, cât și instituția papalității. Totodată, și-i făcuse dușmani pe susținătorii lui Formosus, care au organizat în curând o contralovitură de stat reușită. L-au dezbrăcat pe Ștefan

de ținuta papală, transformându-l în simplu călugăr, și l-au azvârlit în închisoare, unde a fost ucis prin strangulare. Fusesse papă doar un an, dar acesta s-a dovedit un mandat surprinzător de lung, în comparație cu ceea ce avea să urmeze.

Probabil că unul dintre autorii loviturii de stat a fost succesorul său, papa Romanus cel nou înscăunat, ale cărui pretenții la glorie au fost de îndată zădărnice în mod umilitor, fiind readus la statutul de simplu călugăr după doar patru luni. El era lipsit de speranță, iar Roma era lipsită de papă, dar nu știm sigur dacă a fost ucis la rândul său ori doar s-a retras, umilit, în anonimat. Funcția vacantă a fost ocupată de mult mai impresionantul papă Teodor al II-lea, care a ordonat ca oasele papei Formosus să fie luate de la respectivul pescar/călugăr și să fie reîngropate cu onoruri depline. Teodor a făcut astfel inversul a ceea ce reușise Sinodul Cadavrului și a fost descris drept înțelept, milos-tiv și echilibrat. Era exact omul de care avea nevoie papalitatea în acele momente de criză, așa că nu vă acord nici un premiu dacă ghiciți ce soartă a avut...

Da, Teodor a murit misterios la doar 12 zile după ce dobândise titlul de papă (21 de zile, conform altei surse, dar 12 face episodul mai amuzant). Altă crimă, vă veți întreba? N-aș putea să comentez. A urmat papa Ioan al IX-lea, care a rămas în funcție exact doi ani, apoi papa Benedict al IV-lea, care a reușit să reziste trei ani și jumătate, după care a decedat și el în condiții suspecte. A fost succedat de papa Leon al V-lea, al cărui mandat de cinci luni s-a încheiat după ce a fost strangulat, apoi a venit rândul papei Cristofor, care a avut exact aceeași soartă, dar mult mai repede. Asasinarea lor succesivă, la scurt timp, a fost oare o coincidență? Nu trebuie să fii detectiv ca să-ți dai seama cine a fost responsabil.

Vinovatul a fost infamul Sergiu, care și-a pus veșmintele papale și a inversat imediat inversiunea, în privința